СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLVI. Ч. 72. Джерзі Сити, Н. Дж., вівторок, 29-го березня 1938. No. 72. Jersey City, N. J., Tuesday, March 29, 1938. VOL. XLVI.

3 ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": Bergen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: Bergen 4-1016. 4-0807. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

ПРЕДСТАВНИКИ ОРГАНІЗАЦІЙ ЗАЯВИЛИСЯ ЗА ЯКНАЙБІЛЬШУ УЧАСТЬ У СВІТОВІЙ ВИСТАВІ

НЮ ЙОРК. — Минулої неділі пополудні відбулися в Народнім Домі в Ню Йорку наради представників українських організацій у справі української участи у Світовій Виставі в Ню Йорку 1939 р. На ті наради прибули представники від ріжних українських організацій, громад і парохій, чотирьох стейтів у числі 148. З нюйорського стейту були 84 делеґати, в тім 82 з самого Ню Йорку та його дільниць, а 2 зпоза Ню Йорку. Зо стейту Ню Джерзі були 56 представників, з Пенсилвенії 4 і з Конетикот 4. Було також велике число громадян неделеґатів з околиць.

Відкриття нарад.

Наради відкрив М. Мурашко і на початку зясував ціль тих нарад. Далі він запропонував вибрати собі голову до переведення тих нарад. Зібрані поручили йому далі переводити наради. На секретарів покликано д-ра С. Демидчука і В. Душника. Про Світову Виставу реферував Д. Галичин. Він подав що в справі української участи у Світовій Виставі засягав інформацій з першого джерела і на основі них може сказати ось що: Ціла Світова Вистава поділена на три частини: репрезентаційну, виставову і розривкову. В репрезентаційній частині будуть мати свої павільони тільки держави. Українці в тій частині не можуть мати свого павільону, а то тому, що до тої вистави зголосилися всі ті держави, які сьогодня над нами панують, і вони застерегли собі право репрезентувати всі культурні здобутки тих народів, що живуть у границях їх держав. Українці моглиб дістати місце або у виставовій частині, або в розривковій.

Кошти павільону.

Тому, що вже вплило величезне число подань на дозвіл будови павільонів, заряд Вистави заявив, що з огляду на те, що українці не будуть заступлені в репрезентаційній частині, вони можуть дістати дозвіл на будову власного павільону, якщо буде ґарантія, що той павільон буде з мистецького боку дійсно гарний. Такий павільон враз з площею і внутрішнім уладженням не міг би коштувати менше як сто тисяч долярів. Д. Галичин зазначив, що хоч заряд Вистави має вже тисячі подань на будову павільонів, то проте українці через те, ще не спізнились, бо тих подань заряд іще не брав під розвагу.

Без огляду на те, чи українці матимуть свій павільон, вони могтимуть влаштовувати в часі Вистави у виставовому закритому театрі, що має 2,600 місць, свої програми, а також могтимуть робити вистави на відкритому стадіоні, що містить 15,000 місць. Коштів винайму того театру чи стадіону ще не окреслила дирекція Вистави. Д. Галичин також заявив, що за обчисленням проф. Кошиця й інших наших мистців, кошти нашої чисто культурної участи в Світовій Виставі виносилиб коло $25,000.

Дискусії.

По рефераті Д. Галичина розвинулася дуже оживлена й широка дискусія, в якій брали участь поверх сорок осіб. Значна більшість бесідників виразно заявлялася за якнайбільш репрезентаційну участь у тій Виставі, кажучи, що тим ми зробимо велику пропаґандну прислугу українському імені, як теж не позволимо нашим ворогам репрезентувати нашу культуру та брати за неї моральне признання. А також самі скріпимося морально, не полишаючись позаду інших народів. Ось тим бесідники узасаднювали потребу мати свій павільон. Були й деякі, що висказувалися проти будови власного павільону, але ніхто не був проти нашої участи у Світовій Виставі. Д-р Левицький представив справу минулої шікаґовської вистави і сказав, що хоч ця остання українська участь у виставі мала недотягнення, то проте вона принесла великі моральні успіхи.

Далі розвелася широка дискусія над роздобуттям грошей. Чимало бесідників висказували свою думку, що кошти будови павільону будуть величезні й радили краще винайняти приміщення. Д. Галичин відповів, що винайм буде коштувати два рази стільки, що будова, але в такім випадку можна би було обійтися меншим місцем.

Рішення.

По вичерпанні дискусії зібрані делеґати приняли таке внесення д-ра Л. Мишуги:

Представники українських організацій, громад і парохій міста Ню Йорку й околиці та стейту нюйорського й сусідних, зібрані в Ню Йорку 27 березня ц. р. на нарадах у справі української участи в Світовій Виставі в Ню Йорку в 1939 році, вислухавши доклад про ріжні можливості такої участи та по обміні думок у тій справі, заявилися за те, щоб українська еміграція в Америці взяла в згаданій Світовій Виставі якнайактивнішу участь, та щоб виступила на ній у таких розмірах, на які дозволять фонди, зложені на ту ціль українською еміграцією в Америці.

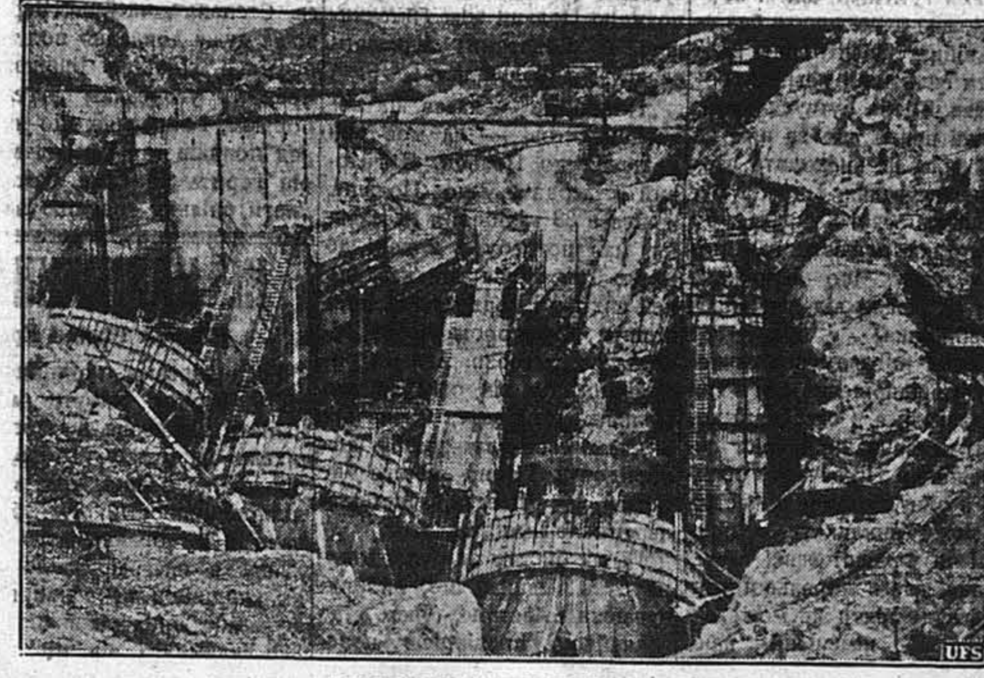
Проти цього був один голос.

Вибір комітету.

Вслід за тим наради вибрали Комісію Матку, яка мала назначити 30 кандидатів до Комітету Світової Вистави, якому дано право кооптувати в міру потреби більше членів, до числа 50. По предложенні кандидатів Комісією Маткою вибрано таких членів комітету: М. Мурашко, Д. Галичин, К. Піддубчишин, М. Заверуха, пані А. Воробець, О. Ревюк, д-р Л. Мишуга, пані А. Вагнер, панна С. Абрагамовська, пані А. Середа, пані С. Галичин, І. Коцюбинський, А. Маланчук, М. Пізнак, С. Ковальчук, В Цільник, д-р В. Галан, С. Слободян, д-р С. Демидчук, Е. Ляхович, В. Череватюк, Т. Каськів, І. Гузар, М. Близнак, М. Борис, В. Душник, панна М. Кусий, панна М. Бондар, П. Стасюк, С. Курляк, С. Шумейко, В. Різник, пані М. Возняк, пані М. Скубова, С. Ярема, М. Галан.

Ці члени зійшлись опісля на окремі наради і вибрали зпоміж себе такий виконний уряд: Д. Галичин, голова; М. Мурашко, касієр; д-р С. Демидчук, секретар; В. Різник і С. Шумейко, заступники секретаря; А. Маланчук, д-р В. Галан, пані А. Вагнер, І. Коцюбинський, пані А. Середа, контрольори. Відносно заступників предсідника покищо вибрано на заступницю паню А. Воробець, як представницю „Народної Помочі". Два заступництва предсідника зарезервовано для представників „Провидіння" й „У. Р. Союзу", про що дві згадані організації мають комітет повідомити. Комітет рішив відбути свої перші збори в найближчий четвер, щоб накреслити плян праці.

СВІТ В ОБРАЗКАХ

ВЕЛИКЕ ІНЖИНІРСЬКЕ ДІЛО.

На ріці Верде в Арізоні, 54 милі на північний схід від Фінікса, будує федеральний уряд величезну гать, котра має здержувати воду, стриману на просторі 200,000 акрів, і призначену для наводнення сухої околиці. Цементові стовпи цеї гати, що будуть підноситися до висоти 750 стіп, будуть найвищими гатними стовпами в світі.

ДОСЛІДЖЕННЯ В „ТІ ВІ ЕЙ".

Федеральний сенат великою більшістю голосів ухвалив, що провірна комісія, яка має прослідити діяльність директорів „Тенесі Велей Оторити", повинна бути назначена спільно палатою представників і сенатом. Назначення цеї комісії наступить у біжучому тижні.

ПАЛЯТЬ КАКАО.

Продуценти какао у британських колоніях почали палити більші скількості какао, щоб знищити частину запасів. Ця вістка довела вже до звишки цін какао на біржі.

ТАБОР ПРИМУСОВОЇ ПРАЦІ.

Естонське міністерство справедливости зладило проект табору примусової праці для волоцюг, жебраків і професійних безробітних.

ВІДКРИЛИ ВЕЛИЧЕЗНИЙ ВОДОПАД.

З Буенос Айрес повідомляють: Преса подає вістку, що в Венецуелі відкрили невідомий досі величезний водопад, 400 км. на полудневий схід від міста Болівар. Водопад відкрив американський летун Джімі Анґель. Він каже, що вода паде там з берега високорівні з 3,000 м. над рівнем моря в пропасть, що є глибока 1,500 до 1,800 м.; дальше пливе вода зо швидкістю 300 м. аж до ріки Кароні, допливу ріки Оріноко. Згадана високорівня має вид підкови. Живуть там індійські племена, вороже настроєні до білих. Ці племена оминають здалека високорівню й називають її „Верхом чорта".

ПЛЯНУЮТЬ БУДОВУ МОДЕРНОГО МІСТА НА ВИСТАВІ.

Предсідник корпорації світової вистави в Ню Йорку, Ґровер Ґвейлен, заявив, що корпорація приступить незабаром до будови модерного міста на площі світової вистави. Те місто буде простягатись на пятьох акрах і буде зготовлене для 3,000 мешканців. Воно матиме всі наймодерніші уліпшення і буде взірцем та дороговказом для будучих мешкальних будівель.

МАТИ ПОЛЬСЬКОГО ГЕРОЯ ПІДРІЗАЛА СОБІ ГОРЛО З НУЖДИ.

У Варшаві скінчила самогубством мачуха відомого ксьондза Скорупка, польського священика-героя, що згинув під Радзимином у бою з большевиками підчас т. зв. „чуду над Вислою". Та жінка жила в крайній нужді, яка зросла ще непомірно від тої пори, коли їй згоріла хатина. Не маючи найменших засобів до життя, вона підрізала собі бритвою горло. Похорон самовбивниці відбувся на кошт міста.

ОГРАБИЛИ КАСІЄРА ЧИТАЛЬНІ.

В Небилові, калуського повіту, відбувалася „музика" в хаті Василя Матуска. Кілька „багатонадійних" молодців, що там забавлялися, кинулися з ножами на господаря Федора Чічака, касієра читальні „Просвіти", та побили його до крови. Притому пропало йому 450 зл. (читальняних, кооперативних і власних). В заколоті дістали ножами: Дмитро Римар, Іван Зіняк та Василь Чічак, члени видiлу місцевої читальні. Авантурників арештували.

СТРАЙК АРТИСТІВ У ВАРШАВІ.

У варшавській опері застрайкували несподівано 400 артистів, членів орхестри й технічного персоналу. Їм не виплатили поборів у квоті 50,000 зл.

НОВИЙ ДРАМАТИЧНИЙ ПОЛІТИЧНИЙ ПРОЦЕС

ЛЬВІВ. — Уся українська преса заповнена звітами про політичний процес у Золочеві, звернений проти 9 молодих українців, яких польський прокуратор обвинуватив за вбивство польських землевласників Марії і Мечислава Ясіньских у Белзці. Вбивства доконано, як подають згідно обвинувачені, через припадок, бо воно не було пляноване й було без потреби, бо їм ішло тільки про експропріяцію, себто про забрання у згаданих замлевласників грошей, потрібних на скріплення організаційної сіти О.У.Н. в тім районі, в якім був комендантом підсудний Кук, що зарядив згадану експропріяцію.

Сензаційне зізнання Кука.

Підчас переслухання Кук заявив, що він був головним ініціятором експропріяційного нападу, підчас якого згинули Ясіньські. Підкреслив, що не мав наміру нікого вбивати. І зазначив виразно, що напад зробив на власну руку, без відома, а навіть усупереч виразний заборони проводу Організації Українських Націоналістів робити подібні напади. Пояснив, що він думав, що не провиниться супроти організації, як без проливу крови здобуде матеріяльні засоби на організаційні цілі. Рівночасно Кук виразив жаль з приводу свого вчинку, а то з тих причин, що тим учинком наразив українську суспільність, а далі добру славу О.У.Н., як також довів до невинної смерти. При зізнаннях подав тільки те, що є відоме зо слідства. Інших назвищ не хотів виявити, а виправдував себе за те перед предсідником трибуналу такими словами: „Назвищ інших не можу сказати, бо взялиб мені це за зле, що я, як провідник, впроваджую їх у нещастя". Виправдував себе також і за те, що в слідстві зізнав дещо таке, чого не повинен був зізнати, а чим трохи обтяжив підсудного Качора. Стверджує, що через те поступив негідно, бо зробив це для власної користи тому, щоб чимскорше позбутись поліційного слідства і мук, звязаних з таким слідством. Підкреслює, що він один винуватий і тільки на нього одного спадає відповідальність за цей учинок.

Підсудних страшно мучили і били.

Підчас розправи виявилося, що підчас слідства поліційні агенти і жандарми добували зізнання при помочі катовань. Підсудні показували рани і вказували виразно на особи, які їх мучили, себто на тих польських шпигунів, що були на салі розправ.

Польські пані й монахині.

На розправу не допустили цілковито української публики, навіть найближчої рідні підсудних. Зате сала була заповнена польськими панями у багатих футрах, а між ними були навіть дві польські монахині. Навіть не всім заступникам української преси дали місце. Польська публика своїми окликами, плесканням рук і т. п. намагалася викликати в суді якнайгірший настрій проти підсудних, котрі, як стверджує згідно преса, поводилися дуже спокійно, розважно й культурно.

ПРОТИ „ПАШПОРТОВИХ" ГРОМАДЯН.

ВАРШАВА. — Новий польський закон, що позбавляє права громадянства тих польських громадян, що живуть поза Польщею, виходить, як подає урядовий комунікат, з такого заложення, що треба Польщі бути у звязку тільки з такими громадянами, що „люблять Польщу і їй вірно служать," а не з тими, що „тільки їздять на польські пашпорти", а на ділі ганьблять Польщу та їй шкодять, або наносять їй нечасть. Це останнє відноситься головно проти жидів, а два перші закиди — проти українців.

ВІЙНУ ТІЛЬКИ ВІДЛОЖИЛИ.

КОВНО (Литва)). — Генерал Стасис Дірмантас, бувший литовський міністер війни, заявив у литовським соймі, що ц етільки тимчасово полагоджено спір між литвою і Польщею, бо була така ситуація в Европі, що треба було дати голос дипльоматам. Але, казав він, прийде момент, коли заговорить литовська молодь і литовська армія. І тоді доперва в огні крови, коли забряжчить зброя, западе властиве вирішення. Генерал певний, що Литва вийде з цеї війни з Польщею переможницею.

БЛЮМ ХОЧЕ РЯТУВАТИ ЧЕРВОНИХ.

РИМ. — Італійська преса виразно пише про те, що як тільки Леон Блюм став премієром, то хотів зараз вислати два корпуси на допомогу еспанській червоній армії, яка є тепер у постійнім відступі й перед розвалом. Ця преса подає далі, що як тільки Франція захоче тепер рятувати червоний еспанський уряд більшою допомогою, то тоді мусить прийти до европейської війни, а в першу чергу до війни між Францією й Італією.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Co., Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

"ОД МОРЖА ДО МОРЖА"

Коли польський амбасадор у Вашинґтоні виступив оноді з заявою, що поза польською політикою супроти Литви є більше загальний і широкий плян Польщі обеднати в один „невтральний пояс" усі держави від Балтійського до Чорного моря, то цим він може сказав щось нове американцям, але не сказав нічого нового людям, що походять із східньої або центральної Европи. По суті ця ідея це лише парафраза старої ідеї Ягайлонів, котра нераз теж була висказувана кличем „од моржа до моржа".

Ми знаємо, що в ріжних часах ця ідея була реалізована ріжними способами. Як нинішня Польща під багатьома оглядами відмінна від історичної Польщі, так і ця ідея може бути трохи змодифікована відповідно до вимог модерних часів, одначе всетаки по суті це стара ідея панування Польщі над непольськими народами.

У давніх часах це панування прикривано кличем „передмуря християнства", себто оборони християнства перед „невірними" турками. Коли не стало турків, панування закривано кличем захорони словян перед німецькою навалою. У новіших часах ідею панування над непольськими народами прикривано маскою оборони цих народів перед московським большевизмом. Накінець, коли Польща примирилася з большевицьким урядом, висувається тепер клич оборони миру: мовляв, як Польща обеднає в один бльок Польщу, Румунію, Фінляндію, Литву, Естонію, Латвію, то чи не буде це знаменитим муром проти війни?

Поза цим пляном є преміса, себто основне заложення, що до наступної війни має прийти між Росією й Німеччиною. Якби судити за заявами Гітлера, то поляки мали би слушність; але коли судити за історичними тенденціями, то можнаб скорше сподіватися замирення між Німеччиною й Росією, ніж війни до остаточного знищення котроїнебудь з воюючих сторін. Голошення війни проти большевизму це для Німеччини вигідний коник сьогодня, як для Польщі він був вигідний двацять літ тому. Того роду коники з часом зїжджаються й тоді навіть ті, що на них залюбки їздять, без жалю їх кидають.

Покликування Польщі на можливість німецько-російського конфлікту теж догідний коник, на якому Польща сподівається заїхати до опанування бльоку непольських народів від Балтійського до Чорного моря. Та цей коник, не зважаючи на його походження від Ягайлонів, це, можна сказати, мертвороджена шкапа. У февдальних часах, як вирішною верствою в народі була шляхта, не було трудно одному народові опанувати інший, а потім задержати це панування. В нинішніх часах, коли в політичному житті беруть участь багато ширші круги народу, опанування чужого народу багато трудніше, а задержання панування ще трудніше. Балтійсько-чорноморський союз може спиратися лише на вільну волю заінтересованих народів, а способи, якими Польща заставила Литву миритися з собою, мусять насторожити ці народи до всяких польських заяв про союз вільних держав. Своєю нахабністю супроти Литви Польща показала, як вона шанує державну самостійність чужих держав.

НІМЕЦЬКА СОБОРНІСТЬ

Людина спить собі тепер спокійно цілу ніч, а, прокинувшись, хапається за часопис і довідується, що мапу Европи змінено. Та ще в який спосіб! От була собі Австрія, а тепер нема. Противники ревізіонізму, цебто повільного перегляду мирових трактатів, перестарілих і непристосованих до дійсних умовин політичного й національного життя, запевняли, що кожний перегляд мирового трактату потягає за собою війну й жахливе кровопролиття. Але вдійсності Німеччина привчає нас, — і то вже від років! — що не **тільки трактати, але й кордони можна переглянути без усякої війни.** Досить для цього бути сильним і певним свого права. **Треба бути сильним,** бо ніяке право, що за ним не стоїть сила, не знаходить свого пристосування. І треба бути **певним** свого права, бо тільки така певність дає моральну силу, що відріжняє борця за ідеали від звичайного розбійника.

З точки погляду політичного взаємовідношення сил в Европі взагалі, а в осередній зокрема, надзвичайний зріст сили і впливів Німеччини, обеднаної в одну державу з Австрією, може викликати з боку Анґлії та Франції всякі застереження, але з моральної точки погляду ніхто не може заперечувати німецькій нації права, навіть обовязку, єднатися в одне політично-національне тіло. З нашої націоналістичної точки погляду кожна держава повиннаб мати кордони, визначені її етнічною силою, цебто натуральним розростом і поширенням її населення. Тільки така держава може бути дійсно обєднана одним національним ідеалом без зайвого тертя в середині і без зайвого насильства над національними почуваннями тих народів, що опинилися проти волі в межах чужої їм держави. Ставлячи перед собою ідеал нашої соборности, ми розуміємо і співчуваємо його здійсненню в інших народів.

Але ідеал німецької соборности ще незавершений. Залишаються понад три міліони німців у Чехословаччині, міліон німців у Польщі та 200,000 німців в Італії. Щодо тих останніх, то Гітлер виразно заявив у листі до Мусолінія, що Німеччина від них відмовляється; німецько-італійська границя на Бренері, таксамо як німецько-французька на Рені проведені дуже ясно і точно, і мусять залишатися незмінними. На заході й на півдні Німеччина осягла крайні межі свого поширення і далі не думає йти. Тут Гітлер дав формальне запевнення. Та щодо **східніх кордонів,** які і нас далеко більше цікавлять, він не тільки не дав жадних запевнень, але можна бути певним, що при найближчій нагоді Німеччина буде старатися забрати бодай тих німців, що знаходяться в сучасній Чехословаччині, з якою зрештою її не тільки не вяжуть ніякі договори, але навпаки, між Німеччиною і Чехословаччиною існує ненависть, загострена чехословацьким союзом із Советами. Щож до Польщі, то Німеччина звязана з нею трактатом ненападу. В інтервю, що його дав Гітлер кореспондентові „Дейли Мейл" (в Лінці 14. березня), Гітлер уважав потрібним (хочби і з огляду на позицію Польщі між Німеччиною й Советами) виказати значну великодушність:

„Погляньте — казав він кореспондентові — на моє відношення до Польщі. Я готовий ствердити, що Польща, країна з 33 міліонами населення, має потребу у виході до моря. Тим гірше для нас, що цей вихід до моря мусить проходити коридором через німецьку територію. Але ми розуміємо, що він означає для Польщі..." Проте, зазначивши таке своє вирозуміння для коридору, Гітлер нічого не сказав про Шлеськ, заселений переважно німцями...

Та, як би там не було, можна бути певним, що, впорядкувавши Австрію, яка стає звичайною провінцією нової німецької імперії, це дальший к р о к в бік здійснення німецьої соборности. Наступний крок буде в бік Чехословаччини. Досить поглянути на мапу, щоби переконатися в неминучості цього кроку. Проте можна також бути певним, що цього разу без военного спротиву не обійдеться, хоч іще покійний Масарик, дивлячись на оту ґеоґрафічну мапу, зазначав, що чехословаки не вспіють навіть вдягти штанців, як німці вже будуть у Празі.

Для нас у такому разі дуже цікаво знати, що станеться з нашим Закарпаттям. Ми не маємо ще сили, щоби противитись можливим несподіванкам, але, працюючи над поширенням української свідомости та національної відпорности серед населення Закарпаття, ми мусимо передбачати всякі можливості.

Одною з цих можливостей, навіть найбільш імовірною, булоб приєднання Закарпаття до Угорщини. Ми знаємо, що і Німеччина, і особливо Італія дуже співчувають мадярам і вважають Угорщину за свою природню спільницю. Отже, приймаючи на увагу ці промадярські німецькі й італійські настрої, відмітимо, що в останньому числі **„Данубійського Корера",** орґану мадярського ревізіонізму, що друкується в Будапешті італійською мовою, знаходиться дві характеристичні статті. Одна з них переповідає з великим задоволенням важке обвинувачення, що його римський офіціоз „Іль Джорнале Д'Італія" (27. лютого) кинув проти чеського президента Бенеша, а саме, що президент Бенеш сказав французькому міністрові, що він іще від 1923 року радив „знищити" Мусолінія. Орґан мадярського ревізіонізму коментує зо свого боку:

„Нема ніякого сумніву, що впродовж 16 років одним із головних джерел нападів проти італійського фашизму і проти Дуче, була масонська льожа, що в ній Бенеш — Великий Майстер".

В другій статті, під заголовком „Хай живе королівство св. Степана", часопис переповідає дуже докладно політичні наслідки відвідин Варшави і Кракова угорським реґентом Гортієм, і запевняє, що як серед **поляків** так і серед **мадярів** горить те саме бажання: **„мати спільну границю здовж Карпат..."**

Не знаємо, до чого договорилися в Римі Бек з Чяном і Мусолінієм, але можна догадуватися, приймаючи на увагу все вище наведене, що Італія не ставилаб ніякких перешкод для переведення в життя цього спільного мадярсько-польського бажання. І це примушує нас зробити єдиний можливий висновок: треба бути готовими до всякої несподіванки. І повторити те, що вже нераз було сказане. І **треба орієнтуватися тільки на сили власного народу та скеровувати всі зусилля на його орґанізацію у власних орґанізаційних рамках.** Тому (та й не тільки тому) треба подбати, щоб наші люди зірвали якнайскорше з ріжними „орієнтаціями", чужими партіями й орґанізаціями, а обєднувались виключно під свої власним жовто-блакитним прапором, числячи тільки на свою орґанізованість і свої власні сили.

Евген Онацький, Рим.

НЕ НАРІКАННЯМ, АЛЕ ПРАЦЕЮ!

(Поступ Рідноо Краю в господарській ділянці).

Господарську підприємчивість народу мабуть можна пізнати найлекше по його нарікканні на нужду. Тобто, чим більше наріккання, тим менше підприємчивости. Не бракувало й не бракує того наріккання в нас. Прийшло воно як спадщина по панщині, де звичайно доля селянина була пересуджена і він міг тільки нарікати. Про нього рішав його пан. Часи змінились, але спадщина в нарікканні на біду осталася; лягала колодою на всякі змагання до кращого, оправдувала нераз лінивство і збільшувала дійсну нужду, бо не шукала виходу з неї, але бабралася щораз глибше в бездільному нарікканні при чарці горівки. І в часі, коли ми нарікали на біду та втікали „в світ за очі", „шукати долі", тут таки нам під носом повставали жидівські баночки, банки, склепи, камениці — одним словом, міліонові вартості, зібрані не з неба, але таки в подавляючей частині з нашого села. Щойно повоєнні часи відкрили нам очі, приневолили нас завіцити на гак наріккання, а братися за діло. До нас прийшло господарське пробудження, воля творити нову господарську дійсність, перемагати погану „руську біду", а творити краще українське майбутнє. Безперечно, що й сьогодні ми теж бачимо нужду й злидні, але, бачучи їх, ми не кидаємося до коршми шукати забуття в нарікканні та в склянці, але негайно думаємо, як зарадити лиху, як бодай злагіднити нужду, як спільними зусиллями зломити біді гострі зуби. Ми не нарікаємо. Ми боремося.

Оця вдача нарікати і чекати бездільно „Божого змилування" була причиною, що не маємо торговельних, промислових і ремісничих банків, хоч як вони нам потрібні, чи необхідні. Господарське відродження робить у цьому напрямку перелім. Гурт молодих, енерґійних людей засновує „Пром-банк" і своєю впертістю й енерґією осягає немалі успіхи. Оборотові фонди ростуть впродовж одного року з 89,000 зл. на 536,000 зл., а загальний оборот 722,000 в 1936 р. збільшується в 1937 р. понад 10 міліонів.

Наріканням на біду унеможливлювано в нас усяку ощадностеву акцію. Мовляв — що тут говорити про ощадність, коли всюди така нужда. Пром-банк був інакшого погляду; тому за 1937 р. зросли сотикові ощадности з 37.2 тисячі в 1-шім квартали до 131 тисяч зл. в 4-тім квартали; в порівнянні з 1936 р. є це зріст на 532%. Одначе суть справи не криється в цьому зрості. Важніше ніж цей зріст є те, що ці 130 тисяч зл. є наглядним доказом, що при впертій, послідовній праці можна навіть сотиками зібрати поважні квоти. Тих 130,000 зл. це тільки тимчасовий вислід з 38 міст, охоплених сіткою збірниць Пром-банку. Це — покищо — тільки показова лекція ощадности; лекція, яка мусить переконати всіх вічно нарікаючих бездільників, що при усильній праці можна майже „з нічого" зробити дуже багацько. Коли напр. усякі читальні, чи гуртки людей, нарікають, що не мають грошей на передплату часописів, то Пром-банк показав наглядно, що цьому можна легко запобігти дрібною ощадністю; вже неодин самоосвітний гурток, замісць викидати що дня дрібні квоти на тютюн чи алькоголь, складає свої сотики до банку; при кінці року має він готові гроші на заплачення часописів на цілий рік та на купно книжок.

Одночасно Пром-банк змагає до зміни дотеперішніх поглядів на ощадність. „Ішло нам про те, — читаємо у звіті — щоб громадяни не щадили на „чорну годину", але з думкою про ясне завтра, з думкою про якусь вимріяну ціль, про нові варстати праці, про усамостійнення свойого буття. Старались ми в кожного щадника викресати бажання **творити, вибитися й захоплювати своїм прикладом** інших. Тут — як бачимо — ощадність не є самоціллю, середником до споживання, але шляхом до усамостійнення нових господарських варстатів праці, середником до розбудови господарства. А тільки розбудовою занедбаних господарських ділянок, як промисл і торговля, зможемо зменшити тиск, що його викликує наше перелюднене село. Саме для тієї розбудови нашого національного господарства потрібні та необхідні промислові і торговельні банки. Саме тому радіємо, що вкінці й у нас такий банк є та що він добре розвивається. — („Наш Прапор").

БАНДУРА—ВЕЛИКИЙ СКАРБ НАШОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ КУЛЬТУРИ

„Взяв би я бандуру,
настроїв, заграв..."

Здається, нема нікого, що не знав би цеї народньої пісні. Залюбки співаємо її, але як багато є між нами таких, що ніколи не подумали, не застановилися, **що воно таке отся „бандура",** як вона виглядає та як на ній грають?! Саме хочу тепер коротко розказати вам, читачі, про ту бандуру, про яку ви може тільки в пісні чули...

Бандура, це одна з найкращих, мистецьких, народніх наших цінностей — ба, не лиш мистецьких, але передовсім національних цінностей! Чому так, послухайте: Дуже давно, бо ще в XI. ст., був загально знаний в Україні музичний інструмент, що виглядав менше-більше як теперішня „мандоліна". Цей інструмент звали „кобзою". Згодом (у XVI. ст.) українці, нарід дуже музикальний, стали поліпшувати свою кобзу, додали їй багато струн та звали вже на західньо-европейський лад „бандурою", не покидаючи всетаки старої назви „кобза". Отже назва нашого інструменту „кобза" й „бандура" є зовсім рівнорядні. Отся українська кобза, або бандура набрала найбільшого значіння за часів Запорозької Січи. Козак ніколи й не розставався з кобзою. Ішов у похід, на турка, а бандури не залишав у курінї. З нею жив, з нею й умирав козак. Вона була вірною та невідлучною товаришкою козака, як і його люлька та зброя.

Під звуки тої кобзи-бандури повставали всі українські народні думи та багато пісень. Думи, це прегарні довгі рецитації у супроводі бандури, що оспівують славні походи та бої українського козацтва. Як бачимо, при бандурі співали лиш українські народні мельодії. Тимто бандуру примінено виключно до тих мельодій та грати на ній якінебудь чужі пісні, чи твори не можливо.

Наша бандура, це витвір лише нашого, українського духа, так, як і наша пісня. На бандурі гратиме добре тільки українець, що розуміє та відчуває свою рідну пісню, і всім серцем любить її.

Тепер, читачі, зрозумієте, яке значіння мала і має наша бандура для нас. Вона не лише несе у світ звуки нашої пісні-думи, але вона першазвсе в нас самих будить глибоко десь на дні серця приспану уяву давнього, славного минулого; переказує внукам прадідну славу, пригадує нам, чиї ми діти, та як приклад ставить нам геройських наших предків.

Письменниця Олена Пчілка оськак висказалася, слухаючи концерту кобзарів: „Як би я вела боротьбу з українським рухом, наказала би в першу чергу зібрати всі кобзи, скинути їх накупу та спалити"! Чи бачите, якою зброєю є в наших руках бандура?!

Москва зрозуміла значіння бандури найкраще! **Московський уряд старався** зовсім **винищити останки кобзарів в Україні, забороняв їм співати думи, нищив бандури, а самих саджав у тюрму.**

Всежтаки бандура не перевелася. **Вона жила в народі.** Донесли її до наших часів прошаки-сліпці, духові нащадки запорожців. З національним відродженням України відродилася й бандура. Багато молодих стали вчитися гри на бандурі, майстерні інструментів почали робити бандури. Всеж таки ще дуже мало є в нас справжніх кобзарів, що систематично студіюють бандуру та співають правдиві старі думи. Також зацікавлення наших музичних кругів нашим рідним інструментом на диво — майже ніяке!

Так розказав я вам, читачі, коротко, що воно таке отся наша бандура. Неодин між вами знайдеться цікавий та схоче запізнатися ближче з тим інструментом. Ті хай запамятають, що вже в квітні ц. р. вийде „Підручник гри на кобзі" Костя Місевича, одного зо старших наших кобзарів.

Запамятайте одно: бандура — це наш великий скарб, який слід шанувати, як святу річ, бо на її струнах вписана вся наша минувшина. Ті струни приговорять до неодного та збудять може приспану іскорку любови до всього, що рідне... — („Нове Село").

Ю. Сінгалевич.

АЛЬКОГОЛЬ У ЗВІРИННОМУ СВІТІ

Пиянство не є людським винаходом. Природники стверджують, що пиянство трапляється у ріжних формах і в звіринному світі. Один анґлійський природничий журнал описує „пиятику", яку уладжують собі вивірки у дубових лісах. У спеку сік, що виплиє з дубів, ферментує і витворюється алькоголь. Алькоголем тим упиваються вивірки. Місця, з яких витікає цей смачний сік, вивірки облягають. Нераз вивірки зводять бої, щоб дістатися до алькогольного соку. Пяні вивірки пригадують своєю поведінкою людей. Хитаються на ногах, вони тоді менше чуйні на небезпеку та нераз без очевидних причин починають битися. Бували випадки, що люди ловили пяні вивірки сітками наче метеликів, так їх одурманив і ослабив алькоголь.

Слони-алькоголіки.

Віддавна відомо, що домашні звірі можна призвичаїти до алькоголю. Трапляється, що візники для жарту доливають коням до води пива. Деякі коні призвичаюються до пива з водою, яку пють, щоб загасити спраґу. Один візник біля Берліна навчив свого коня пити само пиво, так, що ступнево доливав йому його до води. Кінь так полюбив пиво, що пив його з найбільшим вдоволенням. Як візник довший час не давав йому пива, кінь посумнів. Загально відомо, що джокеї дають перегоновим коням пити шампан, хоч це заборонено.

Подібно як коні поводяться освоєні слони. Деяких слонів призвичаїли випивати що дня склянку руму. Слони ті перемінювались у справжніх налоговців. Коли не діставали звичайної порції алькоголю, — виявляли невдоволення, ставали отяжілі та працювали лише під примусом.

Алькоголь — побудження до праці.

Вплив алькоголю на звірів можна теж використати для вихіснування їх сили до праці. Фахова література подає багато прикладів на те. Ствердили, що домішкою алькоголю до поживи вючних звірів можна збільшити їх здібність до праці навіть на кількадесять процентів. Верблюди, втомлені зовсім у довгій подорожі, під впливом алькоголю приходять до сил. Щоправда, це треває коротко і потім вплив алькоголю спричинює ще більше виснаженя звіряти, а всеж часом, як нпр. підчас транспортів у світовій війні, показалося це корисним користати бодай на час із збільшеної сили звіряти.

Пяний канарок.

До одної ветеринарної клініки принесли канарка, який відтоді, як його малощо не зїв кіт, занедужав на нерви. Перестав співати, все дріжав із жаху і напушений сидів непорушно в куті клітки.

Лікарі постановили спробувати, чи канарок не буде знову веселий завдяки алькоголеві. Улюблений канарків корм мачали в солодкім лікері. Зпочатку канарок не хотів того їсти. Та, як голод надобре став дошкулювати, зїв намочене алькоголем зерно і зовсім упився. Став неприродно літати по клітці, не добре обраховував віддаль одного патичка від другого; як скакав на них, то падав та заточувався на ніжках. Потім став прислухуватись до мельодії, що її хтось грав на фортепіяні і нараз заспівав, зовсім так, як передтим, заки захворів на нерви.

Колиж протверезився, зовсім вернувся до здоровля. Видно під впливом алькоголю забув про нервове потрясення.

НА БІЖУЧІ ТЕМИ

ОСЬ НОВИНКА.

Телеграфує новинкарська агенція „Асошіейтед Прес" з Вашингтону, що там померло „бейбі пінгвін".

Дивно, що це за таке славне „бейбі" (немовля), що про його смерть доносять телеграфічно на сотки миль. Це не людське „бейбі". Це „бейбі" підбігуньової птиці, що прийшло на світ у вашингтонському звіринці.

Це може обурити гідність декого з людей: як це так, що вродини чи смерть людського немовляти це не новинка, а смерть малого пінґвіна це новина. Одначе подумаймо: чи читалиб ми ґазету, в котрій булиб новинки про всі вродини, чи смерти дітей?

А ОСЬ ПЕРЕДОВИЦЯ.

„Ню Йорк Пост" пише статтю під заголовком „Спальня пана Рокефелера".

Хтось подумав би може, що слова „спальня" вжито тут у переносчім значінні, себто, що під ним розуміється не справжню спальню, а щось інше, що неначе було спальнею для пана Рокефелера.

Отже цей здогад безосновний. „Пост" розуміє справжню спальню пана Рокефелера, покійного нафтового біліонера. Цю спальню родина Рокефелера подарувала музееві міста Ню Йорку й цю спальню можуть тепер відвідувачі музею оглядати власними очима. Про неї й пише „Пост" передовицю.

ЛЕКЦІЯ ЗО СПАЛЬНІ.

Пише „Пост" про спальню Рокефелера, а властиво про те, що дізнаються з неї ті, що її оглядають у музею. І що властиво вони дізнаються з оглядання цеї спальні?

Каже газета, що вони дізнаються, що біліонер Рокефелер спав у ліжку; що свіже повітря приходило йому вікном; що світила йому газова лямпа; що на долівці коло ліжка був килим; що відчиняв двері клямкою та що годинник показував йому годину вказівкою.

„Пост" каже, що це все таке звичайне, що для цього не пощо аж до музею ходити. А проте, каже газета, варт, щоб люди пішли до музею й побачили своїми очима це все, бо їм звичайно здається, що людина, котра заробила на нафті біліони, певно живе зовсім інакше, як звичайна людина.

ЦАР І ЦИГАН.

Лекцію з оглядання спальні Рокефелера, що її підносить газета, наші люди висказують багатьома гумористичними анекдотами.

Адже анекдота про те, як живе цар, на думку москаля (чи Ротшільд, на думку жида), власне висказує цю думку. Коли бідний чоловік надягає сорочку на велике свято, коли ґазда надягає її кожної неділі, а богах — кожного дня, то як часто надягає сорочку цар? Відповідь: Цар? Звісно: він кожної минути надягає сорочку. Як? Дуже просто: одну сорочку скидає, другу надягає...

І анекдота про цигана, що на запит, як би він жив, як би царем став, відповів, що він би царем був, то салоб їв, на салі спав і салом накривався, теж висказує цю думку.

СТАРОМОДНИЙ БІЛІОНЕР.

Що не казатиб про спальню Рокефелера, вона всетаки на нинішні часи дуже старомодна.

У своїм часі вона певно була висказом останнього слова моди й техніки, але нині міліонери вже не беруть чистого повітря з надвору, а з холодільні; і не світять газом, а електрикою; і дверей не відчиняють ручкою, бо до цього служить їм електрика.

І як би цар з середних віків заглянув нині до мешкання незаможного робітника, то там побачив би багато річей, про які йому й не снилося. Великий цар Карло Великий мав, здається, довгий час одну книжку, букварь, а нині є тисячі робітників, що мають у своїх хатах цілі бібліотеки. У середних віках найбагатші лицарі ходили в підштанцях, не зміняючи їх, поки з бруду не розлетілись; а нині не треба бути заможним, щоби брати чисті підштанці кожного тижня. Сто літ тому в Америці в найбільших багачів ванни до купелі були лише винятково; нині ванна буває просто в кожній хаті.

ПОЩО ГРОШІ?

У вигляді спальні Рокефелера є ще одна мовчалива наука. Були часи, що Рокефелер „вартував" понад тисячу міліонів долярів. Цей мульті-міліонер міг купити собі всякі найвибагливіші вигоди. Він міг собі справити ліжко з золота, висадити клямки дверей діямантами і спати на пурпурах.

Та всетаки, що він не робив би був, свого величезного маєтку для своєї вигоди зужити не міг. Іншими словами, він своїх грошей на особисті вигоди витратити не міг.

А проте він усе старався „робити гроші", себто добувати все більше й більше маєтків. Пощо? Для вигід тіла, видно ні.

Що ще дають гроші поза особисту вигоду? Багато річей вони дають, а між ними дають ще силу, можливість керувати сотками й тисячами людей, робити інших залежними від своєї волі.

Людям, що змалку відчули недостачу особистої вигоди, ця особиста вигода може стати головною ціллю всіх старань життя; а для людей, що змалку засмакували в проявлюванні впливу на людей, це може стати головною віссю всієї життевої діяльности.

Як козаки казали польським панам, що пробували присоромити козаків, що за поміч польським панам проти турків жадали заплати: „Чому ми маємо стидатися за гроші воювати? Всякий за те воює, чого не має: ви за гонор, ми за гроші!"

ТУРЕЦЬКИЙ КУПЕЦЬ ВИДІДИЧИВ УСЮ РОДИНУ.

До незвичайної суперечки прийшло в родині Рахіда, дуже багатого купця в Царгороді. Наслідком тієї суперечки купець видідичив усю свою родину, а своє величезне майно записав на захист для вбогих.

Причиною суперечки була Радіхова сестрінка, яка недавно вийшла за дуже поступового чоловіка і під його впливом зовсім змодернізувала свій вигляд і спосіб життя. Купила собі сукні, капелюхи, черевики, навіть білля у французьким товаровим домі, підтяла коротко волосся та стала малювати уста.

Коли це побачив Рахід, людина консервативних поглядів, сторонник давніх звичаїв і великий ворог еманципації жінок, розгнівався дуже на сестрінку. За жінкою обстав чоловік. Потім до суперечки вмішалися Рахідові сестри, опісля його два сини, причому всі дуже завзято боронили модернізації жіночої ноші.

Це так розсердило консервативного купця, що зараз прикликав нотаря та все своє величезне майно записав для захисту вбогих, собі застеріг лише досмертну ренту, а всіх дітей зовсім видідичив.

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

З українського життя в Америці

НЮАРК, Н. ДЖ.

Праця націоналістів у стейті Ню Джерзі.

В стейті Ню Джерзі український націоналістичний актив чимраз більше гармонізується і кристалізує напрямні своєї праці. Найбільшу діяльність проявляють міста: Нюарк, Джерзі Сити, Пасейк, Елизабет, Бейон, Перт Амбой, Плейнфілд і ін. Українці в тих містах пересілили зерно від полови, зорганізувалися в ідейно здорові гурти і ведуть корисну громадянську роботу. Солідарність, розумна тактика і спільність ідеї єднає їх разом і тому їх спільні зусилля приносять гарні овочі.

Доказом доброї роботи націоналістів може послужити останнє віче, що відбулось при зусиллях Стейтової Організації й Окружної Управи 20. березня в „Словак Гол" у Нюарку. Це віче доказало, що ми, українці, вже добре розуміємо нашу загальну проблему і наші обовязки. Президія переводила це віче дуже річево, а також бесідники виголошували розумні промови, от же присутні, яких було з півтори тисячі, слухали вважно промов від початку до кінця. На тім вічу були репрезентовані ріжні українські націоналістичні товариства і церковні громади, без ріжниці на релігійні переконання. Також на тому вічу українське громнадянство дало наглядний доказ, що воно вміє ділом доказати свою любов до справи і зложило на визвольну боротьбу і політичних вязнів $247.98.

До діяльности націоналістів у стейті Ню Джерзі можна також зачислити завязання відділу Українського Червоного Хреста ОДВУ при 70 відділі ОДВУ в Нюарку. Той відділ У. Ч. Х. по короткому свому існуванні влаштував у честь Ольги Басарабової свято, що випало надзвичайно гарно. Робота йде далі і на 24. червня ц. р. вже підготовляється „Націоналістичний Здвиг", у якому візьмуть участь усі націоналістично настроєні організації й особи.

Ми віримо, що в той самий спосіб піде праця також по інших стейтах. Українці всюди повинні своїй громадянській роботі давати організовані форми, бо тільки спільними організованими силами ми можемо осягнути гарні і тревалі успіхи в нашій роботі.

Т. Рудий.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Союз Українок Америки бере участь у виставі.

Почавши від 28. березня б. р., Союз Українок Америки братиме участь у виставі „Мистецтва і Промислу" в GRAND CENTRAL PALACE у Ню Йорку. До участи в тій виставі запросило Союз Українок Американське Жіноче Крайове Товариство Мистецтва і Промислу в Ню Йорку. Білети на виставу можна набути у п. Стефи Абрагамовської (318 E. 6th ST., NEW YORK, N. Y.), або в п. Евгенії Дмитрів (132 ESSEX ST., JERSEY CITY, N. J.). Союз Українок надіється, що українське громадянство відвідає цю виставу громадно.

Управа С. У. А.

ТРЕНТОН, Н. ДЖ.

Концерт М. Сокіл і А. Рудницького.

Ось уже третій місяць читаємо в часописах про величаві триюмфальні виступи наших першорядних артистів: М. Сокіл і А. Рудницького. Читали і критику визначного проф. О. Кошиця, який дає цим артистам незвичайно високу оцінку. Та ось незабаром і трентонська громада буде мати щастя вітати в себе дорогих артистів з Рідного Краю, і будемо мати можливість налюбуватися співами знаменитої артистки — М. Сокіл.

Концерт цей відбудеться в салі Y. M. C. A., COR. CLINTON & STATE ST.

Хоч трентонська громада переживає безробіття, то всеж Централя Злучених Організацій сподівається, що кожний свідомий громадянин і громадянка підуть на цей концерт, памятаючи й про ту високу гуманітарну ціль, бо чистий дохід з концерту піде на Львівський Український Шпиталь.

БАЛТІМОР, МД.

Виступ молоді.

Балтіморський „Ди Сон" з 24. березня б. р. подає великими буквами дуже гарну новинку про виступ української молоді в „Інтернешенел Сентер". Це виступав Клюб Танцюристів під проводом Михайла Корчинського й Український Національний Хор під диригентурою Осипа Свободяна. Саля була переповнена слухачами. Прийшло стільки людей, що не можна було всіх помістити. Репортери брали фотографії з хору і з танцюристів. Окремо взяли знимку з малої Анни Ракочій. Хор співав низку українських народних пісень. І заслужив своїм співом на велике признання. З танців викликав найбільшу бурю оплесків „Запорозький герць", відтанцьований бравурно А. Стислим і О. Дмитровом. Всі виступали в українських народних строях. З тим виступом получено також виставу українського народнього мистецтва.

ПІТСФІЛД, МАСС.

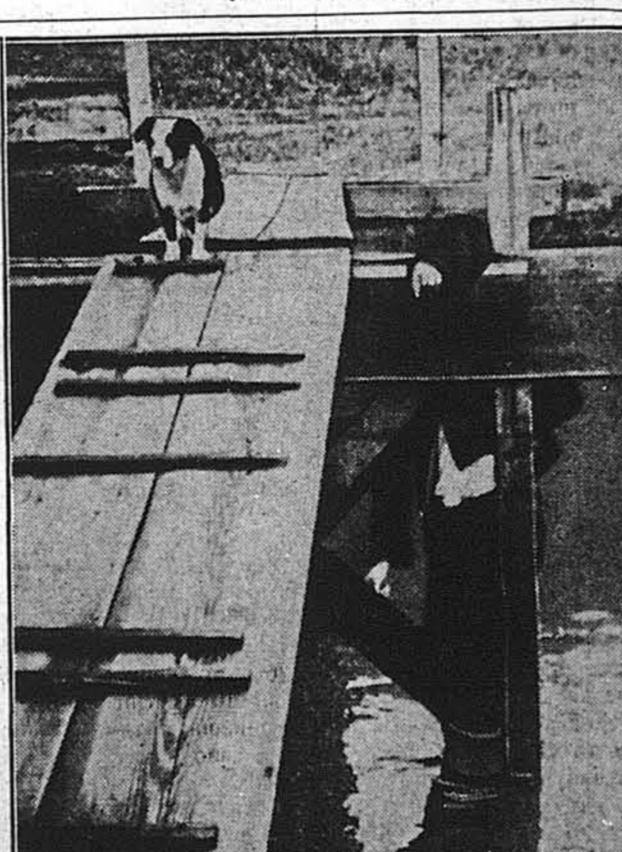
Ювилей Союзового робітника.

Члени 15-го від. У. Н. Союзу та ближчі знайомі влаштували секретареві цьогож відділу, Олексі Яремієві, в 20-літню річницю його секретарської праці приемну несподіванку: 30 січня ц. р. приготували йому забаву, на яку зійшлося чимале число людей. Касієр відділу, Андрій Гуска, впровадив ювилята до церковної салі, в якій була приготована гостина. Наші хазяйки приготовили всякого добра і позаставляли ним столи. В присутності всіх гостей привитав ювилята молодий член, Володимир Гуска. Його промова була така гарна, що неодному витиснула сльозу. Найбільше був зворушений сам ювилят, який довший час не міг промовити зо зворушення ні слова. Молодий Володимир Гуска вручив ювилятові від відділу дарунок. Молода членкиця відділу подала йому китицю жовто-блакитних квітів, а найменша наша членкиця, Геновефа Яремій, приступила до нього і перевязала його жовто-блакитною лентою.

Після першого зворушення О. Яремій гарно подякував зібраним за таку гарну несподіванку і дарунок, та прирік, що він далі працюватиме для товариства, скільки лиш стане сили. Треба додати, що гром. Яремій є трудящою людиною, добрим патріотом і щирим робітником У. Н. Союзу. Таки того вечора він представив зібраним, що собою уявляє У. Н. Союз, які користі має кожний член і чому ми всі повинні до нього вступати. Передвсім він закликав родичів, щоб вписували своїх дітей до Союзу, бож ті діти колись обіймуть цю організацію, як старших не стане. При тій нагоді виголосив гарну промову також предсідник відділу, Михайло Соколовський, та розповів присутнім цікаві річи про Союз.

Один з присутніх представив зібраним справу Української Лічниці у Львові, на яку саме тепер в Америці українські артисти збирають гроші, і просив, щоб гості з тої нагоди зложили свої жертви на ту ціль. Гості радо згодились і переведена на ту ціль збірка принесла $43. Гроші будуть передані нашим артистам, коли вони будуть у Когоз, Н. Й.

П. Ш., член У. Н. С.

СОБАЧА ВІРНІСТЬ.

У Полборо, Ню Джерзі, упав з мосту Чарлз Бредлі, 65-літній вдівець, і, зачепившися за міст рукою, висів там, поки не вмер з холоду. Поліція знайшла вже його холодне тіло, завішене раменем за дошку моста. Коло тіла стояв непорушно пес, що все ходив з Бредлієм.

ЛІЧНИЦТВО В ЕТІОПІЇ.

Характеристикою клієнтів етіопської фармації є чесність: вони ніколи не є довжниками лікарів. За ліки, щоправда, не платять відразу, лише в найближчу неділю, що призначена для побирання заплати. Платять шкірами, матеріями, мясом, овочами й іншими продуктами. Аптикар є рівночасно лікарем. Його „ординаційна кімната" це якась печера, покрита стріхою з трощі, замало в ній повітря та світла. „Рецепти" переходять із батька на сина. Найчастіший лік це великі кульочки з миїла. Донедавна не вільно було чужинцям виконувати цього „упривілейованого" звання.

ПЛАКУЧА МОГИЛА.

Селяни з села Смялка, пов. Велюнь, пережили впродовж кількох днів багато грози і страху з приводу несамовитого, як здавалося, випадку на місцевому цвинтарі. Недавно померла в тому селі молода дівчина Анна Лукасік. На другий день по похороні прийшли на могилу кілька дівчат, щоби помолитися за небіжку. Який же був їх перестрах, коли нараз почули, що з могили став здійматися щось якби плач чи стогін... Перелякані дівчата повтікали до села і за якийсь час все, що жило, гомоніло про ту несамовиту подію. На могилу померлої зачали йти люди, як на відпуст; деякі навіть домагалися, щоб небіжку відкопати, бо вона, певно, заснула в летаргу. А за якийсь час виявилося, що це не плакала покійниця, тільки скрипів зле вкопаний деревляний хрест на сусідньому гробі.

Антисемітизм у школі.

Учитель: „Петрусю, що знаєш про Соломона?"

Учень: „Нічого не знаю, бо ми нічого не купуємо в жидів".

Дивоглядя життя.

— Знаєш, Марусю, які ці чоловіки дивні!...

— Чому?

— Як жінка має гарні ноги, то просять її руки.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ЗНОВ ЗАГОВОРИЛИ ПРО УКРАЇНУ.

З нагоди німецько-австрійської „злуки" світова преса, зокрема американська преса в Каліфорнії, заговорила про Україну. І знову вся беседа обертається довкола „Гітлерових плянів". Мовляв, „Гітлер зробив тепер це, наступною точкою в його програмі буде Чехія, потім Угорщина, а далі й Україна". Відколи появилася Гітлерова книжка „Моя боротьба" і відколи він згадав про „урожайні поля України", відтоді американська преса, як згадує про Україну, то завжди в сполуці з Німеччиною і Гітлером. А от, коли недавно показували в Америці „Інсайд оф Наці Джермані", то й там, показуючи табор німецької молоді, показали також і німецького вчителя, як вказує на мапі Европи Україну, як обітовану землю німецького народу. Як бачимо, то хоя минуло 20 років, відколи український нарід зачав наново проливати ріки крови за свій край, то про наші змагання не говориться нічого, а тільки про Гітлерові пляни.

От, що пише професор Грейгам Стюарт, знавець політичних справ з університету Станфорд у лосанджелівських „Івнінг Нюс" з 12. березня б. р.: „Гітлерова мова про здобуття України це лише для публичного спожиття (for public consumption). Гітлер обіцяв свому народові місяць і він майже дав його народові... Гітлерів наступний плян буде Угорщина, потім Чехословаччина і т. д., аж доки він не здобуде того, що обіцяв"...

У той час, коли появляються такі і їм подібні заяви про Україну зі сторони Німеччини й інших держав, нашого голосу, голосу справжніх господарів нашої землі, ніхто не питає і ми майже нічого про це не говоримо. З американської преси можна хіба ще те довідатися, що є Сталін, що також зголошує своє право до України.

Думаю, що нам треба тепер братися за поважну акцію інформування американців про нашу справу і про відношення української іміґрації до будучої України. Як Велика Британія захотіла розділити Палестину на три части, то жидівство всього світу висловило свій протест, щоб світ знав, що жиди повинні сказати своє слово про свій край. Так і нам треба поступати. Треба, щоби світ знав, що без Соборної Української Держави в Европі спокою не буде, та що ні Гітлер, Сталін чи Сміґли-Ридз мають розпоряджати Україною, бо правним господарем України може бути тільки український нарід.

Ф. Луців,
Лос Анджелес, Каліф.

ЯК ДІСТАТИ ГРОМАДЯНСЬКІ ПАПЕРИ

Один чужомовний часопис у Клівленді звертає увагу на сучасні події в американській індустрії, а саме видалювання з праці передівсім багато неґромадян. Одна автомобільна фабрика видалила кількасот робітників чужинців. „Упродовж тижня звиш пятьсот людей прийшли до нас по інформації, як вибрати перші громадянські папери", пише редактор. „Правда, багато громадян ходять без праці через депресію, але американські індустрії є часто проти неґромадян. Чужинців перших видалюють і останніх приймають до праці".

Цей ворожий протичужинецький настрій це болюча справа. Американського громадянства не повинносся вживати за притоку ненависти. Одначе фактом є, що кожний леґально допущений чужинець може дістати перші папери. Тільки той може бути оправданий, хто не думає тут постійно мешкати і плянує скорий виїзд.

Як зробити „заяву наміру".

Коли чужинець рішиться натуралізуватись, він мусить почати діло від „заяви наміру", що теж звуть „першими паперами".

Кожний чужинець від 18 року життя може зложити таку заяву наміру, але тільки тоді, коли він був леґально допущений на сталий побут. Знання анґлійської мови, читання і писання не вимагане.

Аплікації вноситься на спеціяльнім формулярі число A-2213, званім „Аплікація на посвідку приїзду і прелімінарний формуляр на заяву наміру". Блянкети можна дістати в кожнім натуралізаційнім бюрі. Добродійні орґанізації, вечірні школи і натуралізаційні школи, ведені зарядом ВПА, звичайно такі формулярі постачають і охоче помагають поправно виповняти.

Заява наміру, це заприсяжений документ аплbackа, що він наміряє стати громадянином Злучених Держав і постійно тут мешкати. Крім того там подано між іншим теперішнє імя та назвище аплікантa і те, на яке приїхав до Америки, його вік, заняття, особистий опис, останнє місце мешкання за границею, дату приїзду, назву корабля, на котрім приїхав, і теперішню адресу. Важно подати точні інформації, бо їх можна провірити з іміґраційних реєстрів. Тисячі аплікацій відкидають через неточне подання дати приїзду або назви корабля. В таких випадках Іміґраційне і Натуралізаційне Бюро не може видати „посвідки приїзду", цебто засвідчити факт, що аплікант прибув леґально на сталий побут. Майже всі чужинці, крім тих, що прибули перед 29. червня 1906 року, потребують посвідки приїзду, заки дістануть „перші папери". Чужинці, що прибули після 1. липня 1928 року, повинні вислати з аплікацією свою „Іміґраційну Ідентичну Карту", яку одержали в часі приїзду.

Часто буває, що чужинець не памятає точної дати приїзду, або назви корабля. Старі документи можуть пригодитись до того. Чужомовне Інформаційне Бюро, Flis, 222 Fourth Ave., New York City, це одна з добродійних аґентур, котра часто може допомогти в тих справах через провірку записок приїзду кораблів (не пасажирів) з даного часу.

До аплікації на перші папери треба долучити дві фотоґрафії розміру чотири квадратові цалі, з ясним круґом, з підписом апліканта і почтовий переказ на $2.50, виставлений на Комісаря Іміґрації і Натуралізації у Вашинґтоні. Грошевого переказу не висилати окремо, а тільки враз з аплікацією треба занести або заслати до найближчого Іміґраційного і Натуралізаційного Бюра. Хто приїхав перед 29. червня 1906 року, не висилає тої належитости за видачу посвідки приїзду, бо такої йому не потрібно.

По видачі посвідки приїзду платить іще $2.50 і дістає перші папери. Отже ціла оплата заяви для тих, що приїхали після 29. червня 1906 року, виносить $5.

Навіть деякі нелеґальні чужинці або ті, що не можуть доказати свого леґального приїзду через мильні записки, можуть натуралізуватись. Хто приїхав перед 3. червня 1921 року, може леґалізуватись, а потім вибрати перші папери. Треба надіятися, що конґрес дозволить на леґалізацію і тих, котрі прибули неправно перед 1. липня 1924 року, якщо нічим тут не провинились. Реєстрація потрібна і можна її перевести, коли чужинець прибув на чуже імя від травня 1918 року, одначе не пізніше як 3. червня 1921 року.

Перші папери це перший крок до натуралізації. Важність перших паперів кінчиться по сімох роках. Два роки по їх видачі можна подаватись на другі папери, якщо деклярант прожив у Злучених Державах щонайменше пять років.

ФЛІС.

ПОРТІЄР ОРНІТОЛЬОҐ.

В Оксфорді, в одній з більших гостинниць служить старець-портієр, на назвище Джордж Тікнер, який вечорами викладає професорам оксфордського університету лекції орнітольоґії.

Тікнера вважають одним із найкращих знавців птахів, їх звичаїв та життя.

Своє знання черпав не так із книг, як з особистих дослідів, обсервацій та помічень. Увесь свій вільний час проводив він у лісах та полях, слідкуючи за птахами. Його виклади, на думку професорів, незвичайно цікаві і дають завжди багато нових подробиць.

Тікнерові нераз пропонували виступити публично. Він дістав пропозиції з Америки, виїхати туди й виголосити цілу низку викладів. Одначе той скромний чоловік уперто відмовляється виїхати, хоч на такій подорожі заробив би, без сумніву, доволі грошей, щоб спокійно прожити решту свого життя.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВІ

НЮ ЙОРК, Н. Й.

На „Народню Лічницю".

Підчас концерту Марії Сокіл і Антона Рудницького 13. лютого б. р. в Ню Йорку зложили на руки Центрального Комітету Українських Національних Організацій міста Ню Йорку такі жертви: С. Ковбаснюк $25; І. Матіїв, о. П. Полятишин по $10; П. Стасюк, М. Пізнак, М. Мурашко, Н. Кравчук, О. Ревюк, В. Юськів, д-р Л. Мишуга, д-р С. Демидчук по $5; Й. Палега, Н. Н., І. Стадник по $3; Й. Третяк, д-р Ю. Андрейко, Т. Онуфрик, о. Л. Чапельський, Ю. Сидор, Т. Піщунко, І. Ґелетій, Марія Семен, Т. Солтисівна, І. Бабінець, М. М., І. Пізнак, М. Паньків, М. Гадзік, П. Сапяк, Зблікевичева, Ц. Стасюк, С. Ґамбаль, Т. Дудчак, Б. Ботулінський, І. Палажій, Л. Миронюк, М. Борак, Анна Бурдиґа, П. Задорецький, Анна Тураш, Іван Ґамбаль, П. Зятковський, В. Швед, Н. А. Оноський, М. Новак, Є. К. по $2; В. Н. Яремсишин, Анна Галуштак, К. Калявський по $1.50; Д. Нападій $1.25; по $1: Павлина Ґрещук, Ю. А. М., О. Д. Стеткевич, Н. Н., І. Гудима, М. Гайовий, Марія Будзар, Марія Стоколоса, В. Душник, А. Сівець, С. Коротач, Н. Ковбасник, С. Дмипер, Ева Гайова, Г. Малько, Марія Бердович, М. Беля, В. Винницький, Анна Ґелетій, Н. Берків, Е. В. Сцібайло, І. Заболоцький, П. Пернак, Катерина Чолій, К. Боборик, В. К. Люцьків, Анна Хемич, Марія Гринишин, Е. Білецький, Р. Придаткевич, І. Поронович, П. Дичко, І. Зборовський, Г. Гудима, М. Дзюма, П. Кравчик, Г. Кіт, А. Т. Мелещук, І. Сидор, Й. Мулярчук, Р. Ґолембйовський, О. Подлотевич, В. Сабатюк, П. Лещух, І. Пелих, М. Крупка, І. Карпис, М. Саґан, Р. Москаль, К. Романчук, Марія Рибка, І. Серединський, А. Денеґа, О. Тернопільська, С. Мельник, П. Кучер, М. Леськів, Анна Москаль, Марія Шпак, М. Гриковян, М. Бахусович, С. Жигайло, Г. Винеза, О. Баляс, М. Ратушний, І. Ґеба, М. Т. Стоцко, К. Пелешок, І. Чупа, М. Матусів, І. Панок, С. Канюка, Юлія Гомуліцька, І. Кривуцький, Ева Кобзар, М. Назаревич, В. Варун, А. Ленський, Т. Пруснус, С. Руек, Марія Сінник, Рузя Навришк, К. Дмит, С. Александер, Р. Добрянська, Андерсон, Стефанів, М. Демський, П. Рибка, С. Рефков, М. Сербенський, І. Ільків, Софія Доліпка, Б. Юмецький, Г. Бабяк, Й. Середюк, Н. Н., П. Чорнюк, П. Лазар, І. Йосифишин, Р. Рибак, Нулицький, К. Холевка, В. Колюбінський, С. Прончак, В. Вовк, Є. Рамацька, А. Гулий, Р. Кулинець, Н. Н., А. Ленишин, І. Кожушко, Н. Н., М. Голубович, С. Глушко, І. Люзняк, Д. Сентий, А. Брикович, С. Шумейко, В. Авраменко, Ю. Шкільна, М. Остапович, Н. Н., А. Мартин, П. Королик, І. Ярмола, О. Стеткевич, Т. Худий, С. Шевців, О. Сидор, А. Міляшук, Н. Н., І. Заяць, М. Кінаш, І. Лишка, М. Крук, І. Гузар, Ю. Мадей, Р. Ґелетій, А. Кулик, І. Підгірний, Г. Семанчик, І. Ровінський, Е. Мельник, М. Боднар, О. Бахор, С. Гурин, Е. Серединська, І. Лобур, М. Приґельський, Е. Угорчак, Н. Н., Д. Ґрабівський, Г. Шода, Т. М. Боднар, Г. Вовк, С. Патроцький, А. Ґураль, Л. С. Безручко, Т. Тимкович, П. Редчук, М. К. Коваль, А. Періґ, Віра Стеткевич, Д. Кмита, К. Гуль, В. Брилинський, І. Бойчук, М. Костів, В. Голубович, І. Клочак, Я. Пшик, Д. Д., В. Тарас, В. Гук, В. Бойко, А. Валко, І. Гурин, Т. Баран, М. Першин, М. Багриновський, А. Тихнович, О. Городецька, В. Борак, Л. Дерег, Т. Петлюшевич, А. Томашевська, С. Н., Н. Н., Е. Ковальчук, Ю. Салямін, С. Саляк, Н. Пшедзімірський, П. Шимкович, Н. Н., Л. Брокович, Г. Дудла, І. К. В., А. Боднарчук, Д. Мельник, П. Стець, П. Ґула, О. Чупакевич, І. Шуґан, М. Марків, Ф. М., А. Сватлик, О. Гайдамах, М. Лабяк, О. Мілян, Н. Н., Г. Гук, К. Берків, П. Боднар, Г. Вовчук, О. Гуль, Т. Бережанська, Д. Кульчицька, С. Скоцко, П. Зятик, М. Крамарчук, Т. Стагницький, А. Крупка, С. Яцун, М. Бардак, А. Данильчук, І. Тимців, М. Андрух, М. Мороз, І. Гулей, В. Я., М. Бережанський, І. Гнатюк, М. Риґель, І. Світецький, В. Гаврилюк, М. Семусь, О. Кінаш, С. Луців, М. Лехицька, Б. Ґруховська, В. Лоняк, д-р С. Чорняк, М. Ткачук, Я. Янковський, Д. Ґавяк, М. Безкоровайний, М. Суткевич, Т. Кульчецький, І. Ференчак, М. Вольчинська, І. Лотович, Ф. Куллян, Г. Бардяк, О. Манджук, І. Марусевич, П. Савицький, М. Мательчич, В. Токарський, С. Брилинський, Т. Говка, В. Баковський, В. Полюга, М. Гумен, Т. Шевців, Д. Чутро, А. Ґелетій, К. Богачик, М. Гупало, М. Менчук, М. Шебрин, П. Малич, М. Дарчук, С. Залужний, С. Питак, Т. Стахів, Н. Н., Т. Олекса, М. Сукар, Л. Ленчук, М. Федорів, С. Швець, Р. Ґельнер, О. Івах, М. Хомяк, М. Дармоник, І. Мартинець, Д. Кравець, І. Крицун, С. Чапельська, М. Курляк, Т. Гавришенко, А. Микитович, М. Піговська, Д. Матвіїв, В. Лазута, М. Бовтюк, К. Ґрандус, А. Мельник, Г. Кузік, Є. Ровзик, М. Цалун, М. Солтис, С. Абрагамовська, В. Фурик, М. Максимович, Т. Якимович, М. Левицький, Н. Н., Е. Курсак, А. Багриновський, Є. Голота, М. Лесняк, Б. Стеткевич, М. Шуст, А. П., Т. Паровий, А. Питак, П. Корейко, А. Боднар, М. Барановський, С. Крутий, К. Крупчин, М. Борис, А. Ґелетій, В. Возовик, О. Соболь, М. Довгило, М. Дутко, В. Ґерин, К. Добрянський, П. Гуменюк, Ю. Драбун, М. Будяк, Атаманчук, І. Семусь, С. Ґрабовський, П. Денис, А. Тиж, А. Олекса, Г. Гурин, Г. Гармаш, І. Хмиль, Т. Жуковська, А. Чайка, І. Лазорчик, В. Кавчук, М. Євущ, М. Бринь, П. Богатчик, М. Олеськів, М. Савицький, М. Мельник, А. Йордан, В. Біберович, І. Лехицький, М. Близнак, Г. Федів, Р. Гринишин, Ю. Модний; решта дрібними датками.

Разом зібрано в салі підчас концерту $684.96.

Товариство „Дністер" з Ню Йорку зложило уділами Земельного Банку у Львові $375.

З розпродажу квітів у салі підчас концерту $221.70.

З розпродажу квітів перед укр. католицерквою в Ню Йорку $16.39.

З розпродажу квітів перед укр. прав. церквою в Ню Йорку $6.03.

Загальний дохід $1,304.08.

З тої суми висланo Українській Лічниці у Львові готівкою через „Обєднання" $450. Передано уділи „Дністра" на $375, а п. А. Рудницькому вручено готівкою $300. Разом $1,125. Видатки за салю, оголошення і т. п. $127.24. Осталося в касі централі з концерту $51.84. Разом уся збірка виносила $1,304.08.

За централю: Михайло Пізнак, предсідник; Яків Воробець, скарбник; Михайло Беля, секретар.

— Уяви собі, Галя мене покинула і вийшла за сімдесятьлітнього!

— Чим жеж вона це перед тобою оправдала?

— Сказала, що такий молодий, як я, може ще підіждати, а той старий не має часу...

РЕКОРДИ У СТАРОВИНУ И СЬОГОДНІ.

Що дня довідуємося з газет про якийсь рекорд. Та вже і в історії старинного Єгипту стрічаємо рекорд. Єгипетський король Аменофіс II. в 1450 році до Хр. пробив стрілою наскрізь бронзову плиту, грубу три цалі. Так бодай каже єгипетський напис про того короля.

В році 90 перед Христом Аль Гакем прочитав бібліотеку із 60,000 томів, пізніше наслідував його Лоренс, та прочитав лише 50,000 томів в Оксфордській Бібліотеці, а Джек Лондон (що помер 1916 р.) читав 18,000 слів на годину.

Двоголовий орел.

Один з австрійських князів був відомий з того, що був великим ворогом ловів. Всеж таки одного дня висказав побажання, що хоче застрілити орла. Тому прислужники дістали десь живого орла і примістили його, розуміється, добре привязаного, на одному з дерев у шенбрунськім парку. Князь довго стріляв, аж врешті поцілив. Тоді віддали забитого орла князеві, розуміється, на срібному підносі.

— Ось орел, що його ваша високість зволили ласкаво застрілити!

Князь довший час оглядав на всі боки свою добичу з виглядом великого знавця і врешті сказав:

— Неможливе! Цеж не орел! Адже орел має дві голови! Цеж знає вже й найменша дитина в Австрії!

БОЇТЬСЯ ВІЙНИ.

Осип Поль-Бонкур, французький міністер заграничних справ, бачить, що над Европою збираються грізні воєнні хмари.

Чемний.

Учителька хоче зібрати від учеників дати уродження для статистичних даних.

— Коли ти уродився, Дмитруню?

Малий, добре вихований хлопчина:

— 19. травня, а ви?

ТАРЗАН НА РОЗШУКАХ. (118)

Оґлі схопив руку Джейн у свою долоню і відчув у ній мягкість та шовковість її шкіри. В нього перейшло якесь дивне почуття. Попровадивши її кільканацять кроків, він немов надумався і зупинився. Схопивши її тепер за обі руки, він обернув її обличчям до себе. Вдивляючись у її обличчя, він промовив: „Знаєш, поправді, я тебе досі добре не оглянув".

Вдивляючись у Джейн кілька хвилин, він прошептав; „Ти гарна, дуже гарна". Якийсь час у його нутрі велася якась дивна боротьба. Далі він гнівно просичав: „Ти зачарувала мене. Я, що від багатьох літ не звертав уваги на жінок, що присягнув раз навсе їх не любити, тепер попав під твій вплив. Я зачарований жінкою, зачарований жінкою", повторяв він.

В першій хвилі Джейн перелякалася цього вияву любови. А далі почала скоро думати, як би це почуття кавуру використати для своєї оборони. Вона всежтаки була жінкою і знала, яку силу можуть мати жінки на чоловіків, коли закрутять їм голову. „Оґлі, ти можеш помогти нам і ніхто не довідається, що ти зломив присягу", промовила вона лагідно.

Кавуру зводив із собою боротьбу. „Тепер черга на мою гіпнотичну силу", думала Джейн. Вона шептала далі, опянюючи його: „Сховай нас до ночі. А потім поможи втекти в нетри. А там у нетрах я буду ждати на тебе, день два, тиждень, доки ти, хоробрий Оґлі, не прийдеш до мене..." Джейн прижмурила очі і справді чарувала дикуна.